

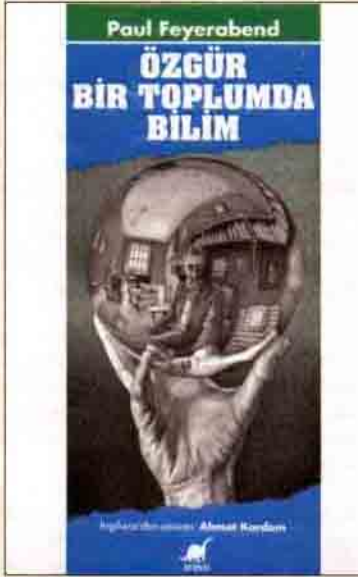
Özgür Bir Toplumda Bilim

Paul Feyerabend
Çeviri: Ahmet Kardam
Ayrıntı Yayınevi
İstanbul, 1991
265 sayfa

Feyerabend makalelerden oluşan bu kitabın hedefini "aydınlann ve uzmanların, kendilerinininkinden farklı olan geleneklerin önüne diktikleri engelleri kaldırmak ve bizzat uzmanların (bilim adamlarının) toplumun yaşam merkezlerinde tuttukları yerlerinden sürülüp çıkarılmalarını hazırlamak" olarak belirtiyor.

Geçtiğimiz iki yüzyıl içinde bilim, elde ettiği sonuçları bir araya getirerek, dünyayı değiştiren bir teknoloji oluşturdu. Bu teknoloji, insanlığa sorunları da beraberinde getirdi. Çevre ve Üçüncü Dünya sorunları tüm bunlara örnek olarak gösterilebilir. "Felsefeciler, bilim adamları, politikacılar ve "eğitilmiş insanlar"ın geniş kesimleri, artık faydalı ve yıkıcı unsurlardan oluşan bu karışımı ayrıntılı olarak incelemek yerine, bilimlerde iyi ve kabul edilebilir olanı, tehlikeli ve tamamıyla aptalca olandan ayırmak yerine, yeni bilimi gerçekte olduğu gibi derin bir kavrayış, insanlığın iyiliği yönünde samimi bir kaygı ve bunların yanı sıra iktidar oyunları ve yüzeysel kaçamak cevaplar da barındıran çok yönlü bir girişim olarak görmek yerine, bilim denen birleşik bir canavar postüle ederler; bu "bilimsel ussallık" denen daha da birleşik bir canavar tarafından yönlendirilen bilimi postüle ederlerken bu canavarların hayırsever olduklarını varsayarlar ve kendilerine edilen itaati güvence altına almaya çalışırlar" diyor Feyerabend, bilimleri oluşturan olayların ve sonuçların ortak bir yapıya sahip olmadıklarını belirtirken, farklı çok sayıda bilim olduğunu da sözlerine ekliyor.

Kitap üç kısımdan oluşuyor ve her kısım kendi içinde bölümlere ayrılıyor. Us ve Pratik adını taşıyan ilk kısımda, raslantısal olarak us öğeleri içerebilen pratiğin, usun bilinçli ve sistematik olarak insanog-luna bilimi ve tarihi veren bir malzemeye uygulanmasıyla oluştuğu belirtiliyor. 11 bölümden oluşan ikinci kısım Özgür Bir Toplumda Bilim olarak adlandırılmış. Bilimin

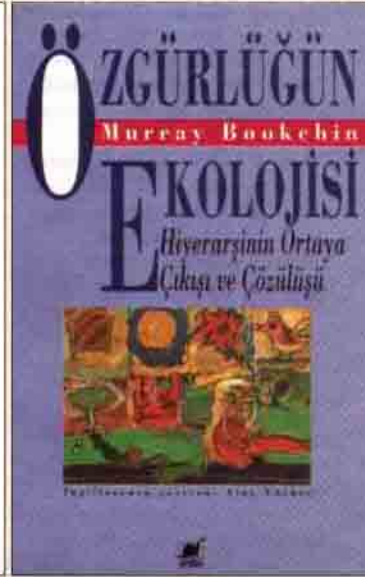

Egemenliği: Demokrasi İçin Bir Tehdit; Uzman Görüşü: Çoğu Kez Önyargılı, Güvenilmez ve Dış Denetime Muhtaç; Bilim Birçok İdeolojiden Yalnızca Biridir ve Din Devletten Artık Nasıl Ayrılsa Bilim de Devletten Ayrılmalıdır, bu kısımda yer alan bölüm başlıklarından birkaçı. İkinci kısımda özgür toplum fikri geliştiriliyor ve bilimin bu toplum içindeki rolü tanımlanıyor. Birinci ve ikinci kısımların ortak hedefi ise "Ussallığın bütün geleneklerin uymak zorunda oldukları bir standart olmayıp, çok sayıdaki geleneklerden yalnızca biri olduğunu göstermek. Bu sav, birinci kısımda bilim alanıyla bağlantılı olarak ele alınmakta, ikinci kısımdaysa bir bütün olarak toplum alanını kapsayacak biçimde genişletilmektedir. Her iki durumda da temel teorik sorun Us ile Pratik arasındaki ilişkidir." Üçüncü ve son kısım Cahillerle Konuşmalar adı altında sunuluyor ve alışılmış tepkileri olan eleştirmenlere verilen yanıtları içeriyor.

Dilsel Toplumbilim

Pierre Achard
Çeviri: Deniz Kırımsoy
İletişim Yayınları
İstanbul, 1994
112 sayfa

Kitap, girişin dışında beş bölümden oluşuyor. Dillerin Toplumbilimi ve İşlevsel Dağılımları adını taşıyan birinci bölüm, çok dilli toplumlarda bir-

Özgürlüğün Ekolojisi

Hiyerarşinin Ortaya Çıkışı ve Çözülüşü

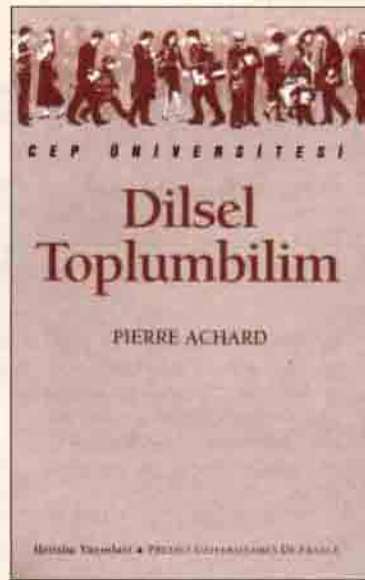
Murray Bookchin
Çeviri: Alev Türker
Ayrıntı Yayınları
İstanbul, 1994
523 sayfa

Günümüzde çevre sorunları rahatsız edici boyutlara ulaşmış ve doğal dengeler bozulmaya başlamıştır. Artan çevre sorunları "sadece doğal ekolojinin değil, 'toplumsal ekoloji'nin de sorunları" olmuştur. Bu noktadan yola çıkan Bookchin, kitabın tutarlı bir radikal toplumsal ekoloji gereksinimini, özgürlük ekolojisi gereksinimi karşılamak için yazıldığını söylüyor.

"Ekoloji hareketi, ümit yerine ümitsizlik mesajı, insanın ilerlemesine veya bir bütün olarak yaşam için son derece insani bir empatiye bağlılık yerine ilksel insan kültürlerine ve duyarlılıklarına gerileyici ve olanaksız bir dönüşe ilişkin bir mesaj verirse, hiçbir zaman gerçek bir etkililiğe ulaşamayacak ya da toplum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olamayacaktır... Ekoloji hareketi insan meselelerinde dönüştürücü ve yaratıcı bir rol oynayacaksa, ütopyacı itikeleri, umdu, iyi olana verilen değeri, insan uygarlığında atılması gereken kadar kurtarılmaya layık olan şeyleri de dikkate almalıyız. Çünkü toplumu değiştirmedikçe, kapitalizmin gitmekte olduğu, felakete varacak ekolojik yönü değiştiremeyiz".

Kitapta çeşitli ayrımların üzerinde durulmuş. Ahlak ile etik arasındaki ayrım bunlardan biri: "... ahlak terimi, bir topluluğun dikkatli akılcı analizlerine henüz tabi tutulmamış bilinçli davranış standartlarını ifade eder... Buna karşılık etik, akılcı analizleri gerektirir..." Adalet ile özgürlük, biçimsel eşitlik ile tözsel eşitlik, mutluluk ile haz arasındaki ayrımlar, irdelenen ayrımlardan bazıları.

Bookchin'e göre kitapta en çok etkisi hissedilen karşıtlık "zorunluluk alanı" ile "özgürlük alanı" arasındaki karşıtlık. Yine Bookchin'e göre, "Bu kitap ideolojik bir program değildir; düşünmeye yönelik bir uyarım, okurun kendi aklının mahremiyeti içinde tamamlamak zorunda olduğu tutarlı bir kavramlar bütünüdür".

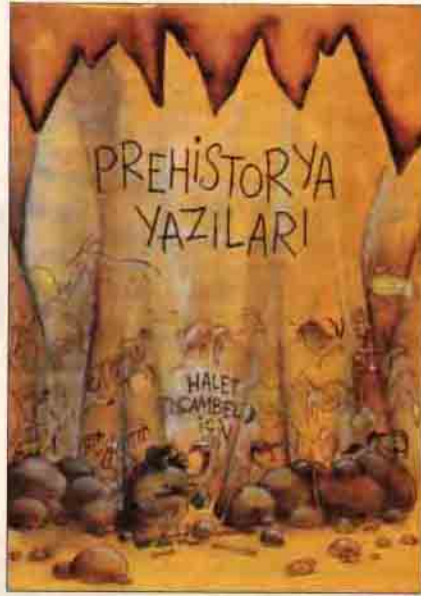
Halet Çambel için Prehistorya Yazıları

(Readings in Prehistory-studies presented to Halet Çambel)

Graphis Yayınları
İstanbul, 1995
268 sayfa

Prehistorya Yazıları, İstanbul Üniversitesi Prehistorya Anabilim Dalı üyeleri tarafından Prof.Dr. Halet Çambel'e armağan olarak hazırlanan bir kitap. Bu tür bir yayına gereksinim olduğu konusunda fikir birliğine varan Anabilim Dalı üyeleri, böyle bir çalışmanın 'devamlı' olması gerektiğini düşünüyor. Üyeler, yayımlarında Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca'nın esas alındığını; ayrıca bu yayımların gerek yurt içi gerek yurt dışındaki, konuyla ilgili bilim adamlarına açık olduğunu belirtiyorlar.

Kitap, her biri başka yazarlarca kaleme alınmış Türkçe ve İngilizce makalelerden oluşuyor. Bu makaleler: "İnsan", "İnsanlık" ve "Prehistorya" (Öznel Bir Deneme); The Historical Background of Researches at the Caves of Yarımburgaz; Neolithic in Turkey-The Status of Research; Early Copper Metallurgy at the Pre-Pottery Site of Aşkılı; Life at Çayönü During the Pre-Pottery Neolithic Period (according to the artifactual assemblage); Çayönü House Models and a Reconstruction Attempt for the Cell-plan Buildings; A Preliminary Report of the Chipped Stone Industry of Değirmentepe, an Ubaid Settlement in Eastern Anatolia; Some Unknown Aspects of

Western Cappadocia-Results of the 1993 Survey; The Metal Pins from Eastern and Southeastern Anatolia During the Third and the Beginning of the Second Millenia BC; Kozman Detesi Mevkii (Şarköy, Tekirdağ) Maden Buluntuları; "Computer Aided Archaeology": An Automation Model for Archaeological Excavation Projects-1: Planning and Development Before Excavation.

Prehistorya, insanlık tarihinin yazının ortaya çıkmasından önceki dönemini, soyu tükenmiş bazı hayvan türlerini, insanların kullandığı ilk aletleri ve kültürlerin gelişim evrelerinin incelenmesini içerir. "Yazının ya bilinmediği ya da yaygın olarak kullanılmadığı dö-

nemler boyunca insan tarafından oluşturulan maddesel kültür ürünlerinin arkeolojisi anlamına gelen "prehistorya", insanın dünya üzerindeki geçmişinin % 99'unu kapsar." "İnsan", "İnsanlık" ve "Prehistorya" (Öznel Bir Deneme) başlıklı makalesinde prehistoryayı bu şekilde tanımlayan Güven Arsebük, İnsan nedir? Evrim nedir? İnsan gerçekten maymundan mı türemiştir? Kültür nedir? Alet nedir, nasıl yapılır? sorularına cevap ararken Paleolitik Çağ arkeolojisinden de bahsediyor. Ülkemizde Paleolitik Çağ arkeolojisi ile ilgili çalışmaların yapıldığı yerler, çalışmaların nitelikleri ve eski yerleşim merkezlerine, eski kültürlere ait buluntular da bu makalede kısaca değinilen noktalar.

Neolithic in Turkey başlıklı makale, adından da anlaşılacağı gibi "Anadolu arkeolojisinin en çekişli konularından biri" olarak görülen Neolitik dönem araştırmalarıyla ilgili. Bu makale, Neolitik dönemi belirlemek, tarihi bir yaklaşım sergilemekten çok, Anadolu kültürlerinin değerlendirilmesinde etkili olan felsefi akımları betimlemeyi ve Anadolu Neolitik çağ kültürlerinin bir dönem neden ve nasıl göz ardı edildiğini göz önüne sermeyi hedefliyor. Başlıca iki akım teknolojik ve geçimlik model olarak belirleniyor. Bunun yanı sıra, Anadolu'da Neolitik dönemle ilgili

li çalışmaların tarihine ve çalışma modellerine de değiniliyor.

Bir diğer makale, Çayönü kazılarıyla ilgili. Çayönü kazılarının yoğun toplayıcılıktan besin üreticiliğine nereden, nasıl ve ne şekilde geçildiğinin ve bu geçiş insan yaşamı üzerindeki etkilerinin anlaşılması amacı güttüğünü belirten Aslı Özdoğan, Çayönü'nün Neolitik Dönemi'ni üç bölümü ayırıyor.

Diğer makaleler Anadolu'nun ilk bakır madenciliğinin merkezi olarak kabul edilme olasılığı; İlk Tunç Çağı'nda iğne yapımında kullanılan madenler, maden alışmaları, iğne yapım teknikleri, iğne tipolojisi ve yaygın olarak görüldükleri yerleşim bölgeleri hakkında açıklamalar; yonga endüstrisinin egemen olduğu Değirmentepe'de bulunan yontma taş aletler; Çayönü yerleşiminde bulunan üç kil ev modelinin özellikleri; Avrupa ve Asya kıtaları arasındaki kültür köprüsünün işlevlerinin belirlenmesi açısından önemli bir yer alan Trakya Bölgesi'ndeki maden buluntuları; bilgisayar teknolojisinin arkeoloji araştırmalarındaki yeri ve kullanımı konularını içeriyor. Her makalenin sonunda, konuyla ilgili çizelge, çizim ya da duvar resimleri, kazi alanları ve yerleşim bölgeleriyle ilgili fotoğraflar yer alıyor. Anadolu arkeolojisinden çarpıcı örnekler vererek tarihindeki dönemi irdeleyen Prehistorya Yazıları, konunun uzmanı olmayanlar tarafından da zevkle okunabilir nitelikte.

Prehistorya Yazıları kitabı, 600 000 TL. ücreti, Akbank Nuruosmaniye Şb. (İstanbul) 18404 veya İş Bankası Çapaoluğu Şb. (İstanbul) 412696 hesap numaralarına yatırdıktan sonra, alıno maktuzu örneği, Oğuz Tammı, Prehistorya Anabilim Dalı, Edebiyat Fakültesi, İstanbul Üniversitesi, Laleli-İstanbul adresine gönderilerek temin edilebilir.

TÜBİTAK Programları Kılavuzu

TÜBİTAK
Basın ve Halkla İlişkiler
Müdürlüğü
Ankara, 1995
91 Sayfa

TÜBİTAK, Türkiye'de müsbet bilimlerde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini geliştirmek ve ülke kalkınmasında öncelikli alanlara göre düzenlemek, dünya standartlarında bilimsel ve teknik bilgilere ulaşabilmek ve Türk halkını bilime özendirme amacını güden bir kuruluş. Bu amaçların gerçekleştirilmesi ve görevlerin yerine getirilebilmesi için çeşitli destek ve teşvik programları oluşturulmuştur.

Bu programların ilki Araştırma Destek Programları. Bu programlar, Araştırma ve/veya Geliştirme Projeleri Destekleme Faaliyetleri, Doktora Sonrası Araştırıcı Destekleme Programı, Araştırma Alt-

yapısını Destekleme Programı, COST (Bilimsel ve Teknik Alanlarda Avrupa İşbirliği), EUREKA (Avrupa Araştırma Koordinasyon Ajansı), NATO-Aksesuar Fonu'nu kapsıyor.

Bir diğeri, Bilimsel Değişim ve Davet Programları. Konuk Bilim Adamı Destekleme Programı, TÜBİTAK-DOPROG Araştırma Destek Programı, TÜBİTAK-DOPROG (Bilim Adamı Davet) Programı, TOKTEN Programı, TÜBİTAK-CNRS İşbirliği Anlaşması Çerçevesinde Proje Önerileri, ESEP Bursları (Avrupa Bilimsel Değişim Programı), TÜBİTAK-DFG Bilimsel Değişim Burs Programı, TÜBİTAK-MACARISTAN Bilimler Akademisi Bilimsel Değişim Burs Programı bu kapsamda yer alıyor.

Bir diğeri ise, Bilimsel Yayın ve Toplantı Destek Programları. Bu programların kapsamı Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı, TÜBİTAK-Uluslararası Toplantı Destekleme Programı (TÜSEP), Ulusal ve Uluslararası Bi-

limsel Toplantıları Destek Programı, Yurt İçi Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı, Yurt Dışı Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı, NATO ASI- NATO ARW Destek Programı olarak belirlenmiş.

Kılavuzda bu programların yanı sıra TÜBİTAK bünyesindeki ödüller, burslar, yarışmalar, yayımlar ve enformasyon hizmetleri yer alıyor. Tek tek ele alınacak olursa, ödüller TÜBİTAK Bilim, Hizmet ve Teşvik Ödülleri, TÜBİTAK-TWAS (Üçüncü Dünya Bilimler Akademisi) Bilim Ödülü, Hüsamettin Tuğaç Araştırma Ödülü ve Sema Yazar Gençlik Vakfı Ödülleri'nden oluşuyor.

TÜBİTAK'ın sağladığı burslar Üniversite Temel Bilimler Burs Programı, Üniversite Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Destekleme Programı, Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı, Lisansüstü Yaz Okulu Destekleme Programı, Yurt İçi Doktora Burs Programı, Yurt İçi Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı, Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı, Yurt Dışı Doktora Burs Programı, Yurt Dışı Araştırma Burs Programı, Hüsamettin Tuğaç Vakfı Lisans Burs Programı ve bunların yanı sıra Sema Yazar Gençlik Vakfı, Nurgün Arıcan Vakfı ve Münir Bir-

sen Vakfı olmak üzere üç vakıf bursu olarak sıralanıyor.

Öğrenci kesimini özendirmeye yönelik olan yarışmalar Ulusal Bilim Olimpiyatları, Uluslararası Bilim Olimpiyatları, Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması, Lise Öğrencileri Arası Enerji Tasarrufu Proje Yarışması, Üniversite Öğrencileri Arası Teorik Araştırma Projeleri Yarışması.

Bilimsel Dergiler, Bilim ve Teknik Dergisi, Popüler Bilim Kitapları ve Bültenler ise TÜBİTAK'ın yayımlarını oluşturuyor. Kılavuzda son olarak Enformasyon Hizmetleri yer alıyor. Bunlar, Bilgi Erişim, Veri Tabanı ve Kütüphane hizmetlerinin yanı sıra Video Kulübü, Belge Sağlama Hizmetleri, Eğitim, Tanıtım, Danışmanlık Hizmetleri, Yayınlar, İNTERNET ve TÜBİTAK Bilgisayar Kulübü.

Kılavuzda yukarıda saydığımız bütün programlar hakkında ayrıntılı bilgi, başvuru koşulları, başvuru tarihleri, adres ve nasıl yapılması gerektiği açıklanıyor. Bu kılavuzu aşağıdaki adresten 30 000 TL karşılığında edinebilirsiniz:

TÜBİTAK
Kitap Satış Bürosu
Atatürk Bulvarı No: 221 06100
Kavaklıdere/ANKARA
Tel: 468 53 00/4001